

Zmena klímy predstavuje vážny a celosvetový problém a preto je potrebné konať rýchlo.

Aj z toho dôvodu verejné financovanie opatrení v oblasti zmeny klímy (či už mitigačných alebo adaptačných) bude zohrávať významnú úlohu, a zároveň bude predstavovať podstatnú časť rozpočtových výdavkov miest a obcí.

V príspevku Vás budem informovať o vynaložených finančných zdrojoch prostredníctvom finančných nástrojov v gescii Ministerstva životného prostredia, hlavne z Operačného programu Kvalita životného prostredia (OP KŽP), Environmentálny fond a SlovSEFF III(úverový program), ktoré sa využívajú na financovanie opatrení zmeny klímy, v závere uvediem pár príkladov už schválených resp. zrealizovaných projektov ktoré môžu byť príkladom pre ďalšie mestá a obce. (samostatné prílohy)

OP KŽP¹ je zameraný na štyri hlavné priority:

- **udržateľné využitie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry, prispôsobenie sa nepriaznivým vplyvom zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami,**
- **podpora manažmentu rizík, núdzového manažmentu a odolnosti v núdzových situáciách spôsobených zmenou klímy,**
- **energeticky účinné nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých odvetviach.**

Celková alokácia na tento operačný program je cca. 3,13 mld. eur.

Riadiacim orgánom OP KŽP je Ministerstvo životného prostredia SR, avšak implementáciu OP vykonávajú tri sprostredovateľské orgány SAZP, MV SR a SIEA. (pozn. Úlohou Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry je v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia, implementovať v rokoch 2014-2020 opatrenia zamerané na **prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo využívaním obnoviteľných zdrojov energie a zlepšovaním energetickej efektívnosti. Celkom je na tento účel vyčlenených takmer 940 miliónov €)**

V rámci piatich prioritných osí OP KŽP sú tri venované zmene klímy a energetike a to:

Prioritná os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami (419,3 mil. EUR z Kohézneho fondu, 13,36% alokácie z OP KŽP)

a. podpora investícií na prispôsobovanie sa zmene klímy **vrátane** ekosystémových prístupov

Prioritná os 3: Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy (260,9 mil. EUR z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, 8,31% alokácie z O P KŽP)

a. Podpora investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečiť predchádzanie **vzniku** katastrof a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

Prioritná os 4: Energeticky efektívne **nízkouhlíkové hospodárstvo** vo **všetkých** sektoroch (938,88 mil. EUR z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, a predstavuje 29,92% alokácie z OP KŽP)

4.1 Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

4.2 Podpora energetickej efektívnosti a využívania energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

4.3 Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane verejných budov a v sektore bývania

4.4 Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, najmä pre mestské oblasti, vrátane podpory udržateľnej multimodálnej mestskej mobility a adaptačných opatrení, ktorých cieľom je zmiernenie zmeny klímy

4.5 Podpora využívania vysoko účinnej kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie na základe dopytu po využiteľnom teple

V úvode spomeniem, že Slovenská inovačná a energetická agentúra ako sprostredkovateľský orgán pre OP KŽP vydala dňa **15.okt.2018** Usmernenie č. **4² k 19**. Výzve na predkladanie žiadosti o finančný príspevok s kódom **OPKZP-PO4-SC431-2017-** 19 t.j. Zníženie spotreby energie pri

¹ <http://www.op-kzp.sk/>

² <http://www.op-kzp.sk/obsah-aktuality/usmernenie-c-4-k-19-vyzve-na-predkladanie-ziadosti-o-nenavratny-financny-prispevok-s-kodom-opkzp-po4-sc431-2017-19/>

prevádzke verejných budov. V rámci tohto usmernenia, **Celková alokácia sa zvýši z pôvodných 177 miliónov EUR** (z toho 60 mil. eur - (pre subjekty ústrednej správy a verejnoprávne ustanovizne a 117 mil. EUR pre subjekty územnej samosprávy) **na 214 miliónov EUR** (60 mil. pre subjekty ústrednej správy a verejnoprávne ustanovizne a 154 000 (MM) EUR pre subjekty územnej samosprávy.

Pre subjekty územnej správy predstavuje navýšenie 37 miliónov Eur.

Hlavným dôvodom tohto navýšenia bolo obrovský Záujem žiadateľov o podporu obnovy verejných budov v dvoch ukončených výzvach operačného programu Kvalita životného prostredia , ktorý dvojnásobne prekročil možnosti alokácií. Obce, mestá, vyššie územné celky, verejné inštitúcie a orgány štátnej správy doručili viac ako 1000 žiadosti. Väčšinu z 570 schválených projektov podali mestá a obce. Viac ako polovica schválených projektov sa už realizuje, 69 budov je už obnovených. Medzi budovami sú zastúpené predovšetkým materské školy a obecné úrady. SIEA ako sprostredkovateľský už napríklad podpísala zmluvy o nenávratnom finančnom príspevku na obnovu 150 materských škôl a 203 budov, v ktorých sídli obecný úrad a ktoré sa v niektorých prípadoch využívajú aj ako kultúrny dom.

Podľa nedávno zverejnenej hodnotiacej správy v roku 2017 riadiaci orgán pre Operačný program Kvalita Životného prostredia (OP KZP) vyhlásil 24 výziev resp., písomných vyzvaní v celkovej hodnote 1,057 mld. zo zdrojov EU. Od začiatku programového obdobia bolo vyhlásených 48 výziev resp, písomných vyzvaní v celkovej hodnote 2,571 mld, €, čo predstavuje 81,92 % alokácie OP KZP.

V rámci prioritnej osi 2 boli vyhlásené 2 výzvy zamerané na preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok a realizované mimo vodných tokov a jedno písomne vyzvanie na národný projekt.

V rámci prioritnej osi 3 bolo v r. 2017 vyhlásených 5 výziev, zameraných na zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy, hydrogeologický prieskum a prevenciu, prieskum, monitoring a sanáciu havarijných zosuvov a na optimalizáciu systémov, služieb a posilnenie intervenčných kapacít pre manažment mimoriadnych udalostí na lokálnej a regionálnej úrovni,

V rámci prioritnej osi 4 bolo v r. 2017 vyhlásených 6 výziev a vyzvaní, so zameraním na výstavbu zariadení využívajúcich biomasu prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie existujúcich energetických zariadení na báze fosilných palív, zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energie v podnikoch, zníženie energetickej náročnosti verejných budov, podporu v zavádzaní systémov energetického a environmentálneho manažérstva vrátane energetických auditov a schémy EU pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS), výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu rozvodov tepla a jeden národný projekt „Žiť energiou“³.

Podľa zoznamov projektov v realizácii v OP KZP v časti Opatrenia v oblasti adaptácie na zmenu klímy a predchádzanie a riadenie rizík súvisiacich s klímou, ako napr. erózia, požiare, povodne, búrky a suchá, vrátane zvyšovania povedomia, civilnej ochrany a systémov a infraštruktúr na zvládanie katastrof boli Podporené dva projekty ktoré sú v realizácii vo výške 7, 740 mil EUR. (Horská záchranná služba, Budovanie modulu leteckého hasenia požiarov. V rámci prioritnej osi 2 bola SAZP zazmluvnených 22 projektov v celkovej výške 99 540 005,60 miliónov EUR. V rámci prioritnej osi 4 bolo vyhlásených 6 výziev a vyzvaní so zameraním na výstavbu zariadení na biomasu prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie existujúcich zariadení na báze fosilných palív, zníženie energetickej náročnosti verejných budov, podporu v zavádzaní systémov energetického auditu a manažérstva, výstavbu a modernizáciu rozvodov tepla a jeden národný projekt Žiť energiou (Cieľom národného projektu je zvýšiť informovanosť verejnosti o efektívnom využívaní energie a obnoviteľných zdrojov so zameraním na rozvoj nízkouhlíkového hospodárstva. Jednou zo základných úloh projektu je poskytovanie bezplatného odborného energetického poradenstva s cieľom prispieť k zníženiu emisií CO₂.

V rámci tejto prioritnej osi 4 bol aj financovaný aj veľmi úspešný národný projekt “Zelená domácnostiam” V pilotnom projekte bude v prvej fáze od začiatku projektu v roku 2015do konca roku 2018 k dispozícii 45 miliónov €. Celková výška podpory na inštaláciu malých zariadení OZE

³ <https://www.siea.sk/bezplatne-poradenstvo/>

(fotovoltaika, kotle na biomasu, solárne kolektory, tepelné čerpadlá hlavne v rodinných domoch a za určitých podmienok aj v bytových domoch - formou vydávania poukážok. Príspevky na 1 inštalovaný kW výkonu zariadenia majú zabezpečiť návratnosť investície 7 až 10 rokov. Poukážky môžu pokryť max. 50 % oprávnených výdavkov na inštaláciu.

Počet podporených zariadení, ku ktorým sú využité alebo rezervované prostriedky v 1 až 27 kole:

Stav k 24.8.2018	Fotovoltický panel	Slnečný kolektor	Kotol na biomasu	Tepelné čerpadlo	Spolu
Počet podporovaných zariadení (v ks)	3 680	7 012	2 663	5 303	18 658

Zdroj: SIEA

Cieľ určený projektom: Zvýšenie kapacity výroby energie z OZE: minimálne o 55 MW sa podarilo naplniť, nakoľko je na úrovni 86 MW (7,636 MW, Slnečný kolektor 17,254 MW, Tepelné čerpadlo 26,290 MW, Kotol na biomasu 35,121 MW).

Podrobnejšie informácie k projektu, vrátane podmienok a priebežného hodnotenia sú zverejnené na webovej adrese: <http://zelenadomacnostiam.sk/sk/>

Aktuálne SIEA pripravuje pokračovanie projektu Zelená domácnostiam tak, aby mohli byť poukážky vydávané od roku 2019. Zámer nového projektu s celkovým rozpočtom 48 miliónov € bol schválený v mesiaci júl 2018. V rámci projektu by mohlo byť do roku 2023 podporených ďalších 25 tisíc inštalácií v domácnostiach mimo Bratislavského samosprávneho kraja. Naďalej bude veľký dôraz kladený na minimalizáciu znečisťovania ovzdušia. V tejto súvislosti je zámer podporovať len inštalácie kotlov na biomasu, ktoré nahradia kotol na tuhé fosílné palivo. Ďalšia pripravovaná zmena sa týka fotovoltických zariadení, pri ktorých by malo byť zrušené uprednostnenie inštalácií s využitím akumulácie vyrobenej elektriny do batérií.

ENVIRONMENTÁLNY FOND

Environmentálny fond zverejnil tohoročnú výzvu (forma dotácie) pre **činnosti Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateplovania** označené L4 ako aj L4AP (pre žiadateľov z najmenej rozvinutých okresov. V rámci činnosti bolo možné realizovať nasledovné aktivity zateplenie obvodových stien a plášťa budovy, 2. zateplenie/výmena strechy, 3. zateplenie najnižšieho a najvyššieho podlažia, 4. výmena otvorových výplní (okná, dvere), 5. modernizácia/výmena zdroja tepla a pridružených rozvodov tepla a/alebo teplej vody, 6. práce a dodávky v súvislosti s realizáciou opatrení určených na zachovanie miest hniezdenia, rozmnožovania alebo odpočinku chráneného živočícha, pokiaľ sú tieto miesta dotknuté činnosťou, ktorá je predmetom podpory alebo práce a dodávky v súvislosti s realizáciou opatrení určených na vytvorenie miest hniezdenia, rozmnožovania alebo odpočinku chráneného živočícha, pokiaľ sú tieto miesta dotknuté činnosťou, ktorá je predmetom podpory, 7. aplikácia inovatívnych technológií na využitie odpadného tepla (rekuperácia, výmenníky na využitie odpadného tepla a pod.), 8. kombinácia vyššie uvedených aktivít.

Alokovaných bolo 10 miliónov eur z predaja emisných povoleniek.

Celkový počet žiadostí doručených na Environmentálny fond bol pre činnosť L4 bol 323, a pre činnosť L4AP 125 žiadostí. Tieto boli v letných mesiacoch vyhodnotené:

Pre činnosť L4 AP bolo zazmluvnených⁴ 45 projektov o celkovej výške 4. 6 milióna EUR. Priemerná výška dotácie na projekt bola cca. 102 000 eur. **Na druhej strane neschválených žiadostí bolo 80 v celkom objeme cca. 10,8 milióna EUR.**

⁴ Prehľad žiadateľov o poskytnutie finančných prostriedkov formou dotácie z Environmentálneho fondu <http://www.envirofond.sk/sk/prehlady/dotacie/rozhodnute>

Pre činnosť L4 bolo zazmluvnených 91 projektov o celkovej výške 9,274 milióna EUR. Priemerná výška dotácie na projekt bola cca. 103 000 eur. *Na druhej strane neschválených žiadostí bolo 232 v celkom objeme cca. 32,3 miliónov EUR.*

Elektromobilita

Okrem toho MŽP SR prostredníctvom Environmentálneho fondu prvý raz podporilo nákup nových vozidiel s elektrickým pohonom. Oprávnenými žiadateľmi sú obce alebo samosprávne kraje a svoje žiadosti o dotáciu mohli predkladať na Environmentálny fond do 2. mája 2018. Maximálna výška podpory je 30-tisíc eur s minimálnou mierou spolufinancovania vo výške 5 percent. Na tento program bolo vyčlenených z rozpočtu MZP SR **1 mil. EUR.**

Podpora sa vzťahuje len na kúpu nového doposiaľ neregistrovaného elektrického vozidla kategórie M1 alebo N1 typu BEV (batériové elektrické vozidlá) s výkonom motora od 18 kW do 150 kW, ktorého parametre garantuje zástupca výrobcu danej značky. Žiadateľ - obec alebo samosprávny kraj, môže podať iba jednu žiadosť o podporu formou dotácie. V rámci jednej žiadosti je možné požiadať o podporu formou dotácie iba na jeden elektromobil. Takto zakúpený elektromobil môže samospráva využívať výlučne na činnosti nehospodárskeho charakteru vo verejnom záujme na výkon samosprávnych funkcií v súvislosti napríklad s obecným alebo mestským úradom, základnou či materskou školou, mestskou políciou, požiarnou zbrojnicou a podobne.

V rámci výzvy Elektromobilita Bolo podporených 35 elektromobilov v celkovej výške 997 380 EUR. Pozitívne prekvapil ministerstvo záujem o kúpu týchto vozidiel, avšak neschválené projekty boli v celkovej počte 449 s požiadavkou takmer 13 mil. eur.

Finančné opatrenia z iných zdrojov: SlovSEFF III⁵

Program SlovSEFF III je úverová linka na podporu rozvoja energetickej efektívnosti a **obnoviteľných** zdrojov energie na Slovensku. Program je zameraný na podporu projektov:

- ktoré zahŕňajú nákup a inštaláciu zariadení, systémov a procesov na využitie obnoviteľných zdrojov energie na výrobu elektriny **a/alebo** tepla **a/alebo** chladenia **a/alebo** akejkoľvek inej formy energie nahrádzajúcej zdroje fosílnych palív;
- ktoré **zahŕňajú** zariadenia, systémy a procesy, umožňujúce zníženie spotreby primárnej energie, finálnej spotreby elektrickej energie, palív alebo inej formy energie pre výrobu tovaru a/alebo poskytovanie energetických služieb súvisiacich s výrobou tovaru alebo poskytovanie služieb súvisiacich s priemyselným odvetvím;
- v **obytných** budovách, ktoré sú **komplexné**, veľké projekty na rekonštrukciu tepelných pomerov bytových domov, pozostávajúcich z tepelnej izolácie obvodového plášťa (obvodových stien, striech, pivníc), spolu s ďalšími opatreniami.

Program tvorí kombináciou úverov, poskytovanými Európskou bankou pre obnovu a rozvoj, s **grantovou** zložkou, ktorá je spolufinancovaná z finančných prostriedkov získaných z predaja priznaných jednotiek (AAU) Španielsku.

V rámci programu SlovSEFF III bolo formou úveru poskytnutých 21, 05 milióna EUR pre 65 projektov⁶, pričom boli dosiahnuté úspory GHG 10 400 T CO₂ ekv. ročne, boli dosiahnuté úspory 43 658 MWh ročne, a grantová zložka projektu podľa dosahovaných úspor (min 5% - max. 20%) bola 1, 466 milióna EUR.

⁵ <http://www.slovseff.eu/index.php/sk/>

⁶ <http://www.slovseff.eu/index.php/sk/slovseff-iii-sk/projekty>